

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОЇ ВАКЦИНАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Вовчук Вікторія Миколаївна,

Студентка юридичного відділення

Галицького коледжу

імені В'ячеслава Чорновола

Самойлова Ілона Анатоліївна,

к.є.н., викладач юридичних дисциплін

Галицького коледжу імені В'ячеслава Чорновола

м. Тернопіль, Україна

vikusia.vovchuk8797@gmail.com

isamoylova@ukr.net

В даній статті продемонстровано актуальні питання правового регулювання обов'язкової вакцинації населення.

Актуальність теми. Створення вакцинації проти інфекційних захворювань стало одним із найважливіших етапів реалізації права на здоров'я. До початку ХХ ст. такі хвороби, як кір, віспа, епідемічний паротит, поліомієліт, краснуха та коклюш були провідними причинами смерті.

Нині ризик цих захворювань значно знижений або навіть знешкоджується в результаті програм імунізації, які більш актуальні для новонароджених та підлітків. Основною метою таких програм є підтримання так званого «стадного імунітету», який формується при вакцинації основної частини суспільства проти

інфекційної хвороби, через яку вірус більше не може поширюватися серед населення, а отже захворювання не може розвинути. Завдяки цьому ефекту широкомасштабні програми імунізації визнаються набагато ефективнішими за індивідуальну вакцинацію. Імунітет більшості населення не тільки захищає щеплених, а й покликаний захистити життя та здоров'я тих, хто не може бути вакцинований за медичними показаннями. Боротьба з інфекційними хворобами взагалі є одним із традиційних завдань держави.

Метою є дослідження особливостей механізм правового регулювання обов'язкової вакцинації населення, вивчення та аналіз міжнародного та національного законодавства, яке проводить їх правову регламентацію, та формування висновків стосовно нинішнього стану правового регулювання відносин у галузі імунопрофілактики.

Поставлена мета зумовила вирішення наступних завдань:

- з'ясувати поняття вакцинації та її сучасний стан;
- розглянути правове регулювання обов'язкової вакцинації як засобу забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення;
- розкрити види прав які порушуються при обов'язковій вакцинації;
- дослідити проблемні питання відповідальності за шкоду завдану при обов'язковій вакцинації;
- висвітлити особливості обов'язкової вакцинації в Європі.

Використання загальнонаукових методів дослідження та роз'яснення отриманих результатів. Представлені в роботі основні положення та результати, здобуті в процесі дослідження з використанням загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, зокрема: діалектичного, логіко-семантичного, системно-структурного та історичного. Діалектичний метод пізнання дозволив провести дослідження системи правового регулювання обов'язкової вакцинації як засобу забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення. За допомогою логіко-семантичного методу було поглиблено вивчено види прав які порушуються при обов'язковій вакцинації.

Застосування системно-структурного методу надало можливість дослідити поняття вакцинації та її сучасний стан.

Висновки. Вивчивши загальні теоретичні положення визначення імунізації, враховуючи особливості правовідносин у сфері вакцинопрофілактики, можна, зокрема, зробити такі висновки.

Право на санітарно-епідеміологічне благополуччя регулюється положеннями Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» [1]. Об'єктами контролю за санітарно-епідеміологічним благополуччям населення є:

- стан здоров'я населення, під яким слід розуміти критерії оцінки та умови розвитку його фізичних, психічних і соціальних функцій;
- середовище життєдіяльності людини (ті природні та штучні фактори та умови, які оточують людину в процесі її повсякденної діяльності);
- встановлені показники, які є факторами середовища проживання, які можуть впливати на здоров'я людини.

Встановлено, що санітарно-епідеміологічний благополуччя забезпечується комплексом державних стимулів і регуляторів, спрямованих на суворе дотримання санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм, системою спеціальних санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм. епідемічні заходи та епідеміологічні заходи.

Основною метою вакцинації є формування специфічного (проти специфічних небезпечних для людини інфекційних захворювань) імунітету та формування довгострокового захисту від них. Визначено, що до органів управління санітарно-епідеміологічним благополуччям спеціальної компетенції належать МОЗ України, Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів та її територіальні органи.

Окреслено, що нормативно-правове забезпечення відносин у сфері імунізації населення складається з низки нормативно-правових актів, зокрема:

- 1) Конституція України (ст. 27, ч. 4 ст. 49);
- 2) Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 № 2801 – XII, Закони України «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення» від 24.02.1994 № 4004 – XII, «Про охорону населення від інфекційних хвороб» від 06.04.2000 № 1645–85 III «Про затвердження Загальнодержавної програми імунопрофілактики та захисту населення від інфекційних хвороб на 2009–2015 роки» від 21.10.2009 № 1658 – VI;
- 3) наказ МОЗ України від 16.09.2011 № 595 «Про порядок проведення профілактичних щеплень в Україні та контроль якості та обігу імунобіологічних препаратів» від 04.06.2014 № 383 «Про організацію додаткових заходів щодо ускладнення епідемічна ситуація від поліомієліту».

Встановлено, що профілактичні щеплення населення в Україні проводяться відповідно до Наказу МОЗ України від 11.08.2014 № 551 «Про удосконалення впровадження профілактичних щеплень в Україні» [2]. Вакцинація в Україні проводиться відповідно до Календаря щеплень, який розроблено з урахуванням світового досвіду, і сьогодні за умови його дотримання є найбільш оптимальним для забезпечення повноцінного імунітету. На основі аналізу даних ми бачимо, що зниження охоплення вакцинацією закономірно і неухильно супроводжується зростанням захворюваності на небезпечні інфекції, що в довгостроковій перспективі може призвести не тільки до спалахів, а й до епідемій. Тому імунопрофілактика сьогодні є єдиним надійним захистом від багатьох інфекційних захворювань. Проте сьогодні цьому заважає потужний антивакцинальний рух, який з кожним роком набирає сили.

Проведений аналіз законодавчих актів у галузі імунізації дав змогу визначити низку важливих недоліків правового регулювання, з-поміж яких доцільно зазначити наступні:

1) як у законах, так і в підзаконних нормативно-правових актах немає нормативного визначення поняття «імунізація», що викликає багатозначне його розуміння та ототожнення з термінами «вакцинація», «щеплення». Загалом, йдеться про «профілактичні щеплення», проте є випадки вживання понять «вакцинація», «імунізація»;

2) залишається невирішеною проблема визначення суб'єкта, відповідального за ухвалення рішення про здійснення імунізації за епідемічними показаннями.

3) паралельно функціонують два накази (наказ Міністерства охорони здоров'я України від 16.09.2011 року № 595 «Про порядок проведення профілактичних щеплень в Україні та контроль якості й обігу імунобіологічних препаратів» [3] і наказ Міністерства охорони здоров'я України від 04.06.2014 року № 383 «Про організацію проведення додаткових заходів при ускладненні епідемічної ситуації з поліомієліту» [4].

Міжнародно-правовими актами визначається необхідність врахування думки дитини стосовно вакцинації, а у випадку, коли дитина через вік або стан здоров'я не має можливості таку думку висловити, – така згода має бути одержана від її батьків (законних представників). Тим самим міжнародно-правові норми закріплюють рекомендаційний характер вакцинації, а отже, цей факт має бути врахований під час формування національної політики країни у сфері правового регулювання зазначеного питання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 14.01.2021. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, №27, ст. 2018. (дата звернення 10.11.2021) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>
2. Про удосконалення впровадження профілактичних щеплень в Україні: Наказ МОЗ України від 11.08.2014 № 551. (дата звернення 11.10.2021) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1237-14#Text>

3. Про удосконалення проведення профілактичних щеплень в Україні: Наказ МОЗ від 11.08.2014, №551. (дата звернення 11.10.2021) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1237-14#Text>
4. Про організацію проведення додаткових заходів при ускладненні епідемічної ситуації з поліомієліту: Наказ МОЗ від 04.06.2014, №383. (дата звернення 12.11.2021). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0695-14#Text>